

«Антиукраїнський закон»

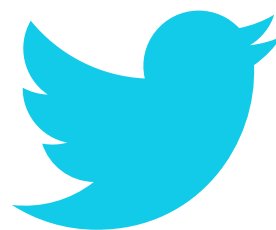
Травень 2012 року. У сесійній залі українського парламенту бійка за участю одного з авторів мовного законопроекту – нардепа-«регіонала» **Вадима Колесніченка**.

Бійка в парламенті за участю Колесніченка, 2012 рік

Через опір депутатів-опозиціонерів спроба розгляду його законодавчої ініціативи тоді провалюється.

Сам Колесніченко тоді пояснював суть свого законопроекту так: «Я не бачу необхідності захищати українську мову. Як державна вона вже захищена і Конституцією, і цим законопроектом. У ньому лише надається право поряд із державною використовувати також регіональну мову». Співавтором Колесніченка в цій законодавчій ініціативі був його колега по фракції «Партії регіонів» **Сергій Ківалов**.

Вадим Колесніченко та Сергій Ківалов на засіданні Верховної Ради України, 2012 рік
Майже через два тижні – 5 червня 2012 року – мовний законопроект вдається ухвалити у першому читанні.

Засідання Верховної Ради, 5 червня 2012 року
Під вечір починаються вуличні протести.

Учасники акції протесту біля Верховної Ради, Київ, 5 червня 2012 року
Через два дні після цієї демонстрації в Україні стартує масштабна спортивна подія – футбольний чемпіонат Євро-2012. З'їжджаються сотні журналістів і тисячі туристів.

Київ, 2012 рік

Лише по завершенні європейського футбольного турніру тодішня влада повертається до остаточного ухвалення мовного закону в парламенті. Депутат і олімпійський чемпіон із вільної боротьби **Ельбрус Тедеєв** з іншими «регіоналами» не дають опозиції наблизитися до місця спікера та заблокувати його роботу. Третього липня 2012 року закон ухвалюють.

Народні депутати під час бійки у залі засідань парламенту, 3 липня 2012 року

У центрі Києва, біля Українського дому, починаються протести, які невдовзі назвуть «мовним Майданом».

Протест біля Українського дому, 5 липня 2012 року

Закон, який у суспільстві почали називати за прізвищами його авторів – **Ківалова-Колесніченка** – передбачав запровадження статусу «регіональних» для мов, якими говорить більше від десяти відсотків мешканців на певній території України. Зокрема, стосувалося це й російської.

«Антиукраїнський закон спрямований на відновлення України як колонії, тільки в статусі колонії», – коментує мовний закон 2012 року директор Інституту української

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

мови НАН України **Павло Гриценко**.

«Цей закон загрожував саботажем вживання української мови. Він був прописаний так, що насправді російську мову можна було вживати не поряд з українською мовою, а замість української мови», – каже дослідник мовної політики **Володимир Кулик**.

Спирався «закон Ківалова-Колесніченка» на «Європейську хартію регіональних мов». Це – договір Ради Європи, який діє в Україні з 2006 року. Здавалося б, міжнародний документ поважної інституції. Але був нюанс.

«Ця хартія призначена для захисту мов, яким загрожує вимирання або принаймні маргіналізація, тобто вилучення з ужитку. Російська мова ніяк під це означення не підпадала», – пояснює Кулик.

Дослідник мовної політики Володимир Кулик

За сім місяців після ухвалення мовного закону президент Росії **Володимир Путін** уже вручав відзнаки «за популяризацію російської мови» українським народним депутатам Сергію Ківалову і Вадиму Колесніченку в Кремлі.

Президент Росії Володимир Путін і нагороджений медаллю Пушкіна тодішній народний депутат України Сергій Ківалов, 22 лютого 2013 року

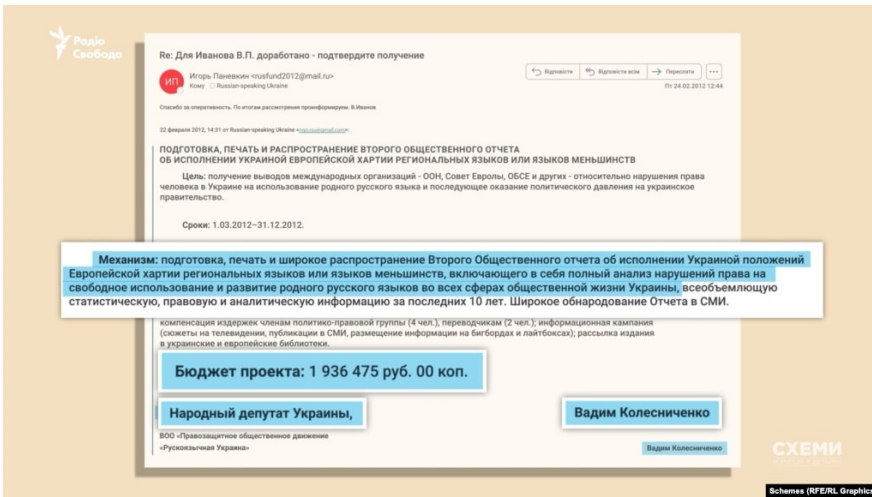
У російському телевізійному сюжеті про цю подію розповідали, що під час зустрічі з президентом РФ Ківалов своєю головною метою назвав – «домогтися надання російській мові статусу другої державної».

«Зайшовши до цієї зали, я побачив знайомих, друзів. Вони в мене питають: «Як справи після ухвалення цього закону?» А я кажу по-одеськи: «Не так добре, як би мені хотілося, але й не так погано, як хотілося б їм», – казав тоді Ківалов.

Втім, тоді прямих доказів просування мовного закону за гроші Москви не було. Дотепер.

Перший мільйон на просування «мовного закону»

У лютому 2012-го, за пів року до ухвалення «мовного закону», український парламентар Вадим Колесніченко звертається до російського «Правфонду». Просить майже два мільйони рублів – на той час близько 65 тисяч доларів – на написання, друк та поширення звіту про нібито невиконання Україною «Європейської хартії», тобто порушення права на використання російської мови в країні.

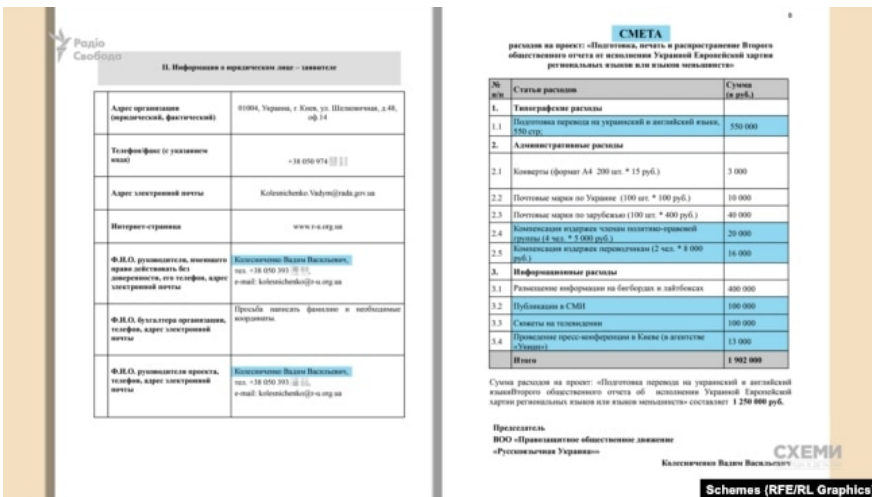

Лист Колесніченка до «Правфонду»

Гроші «Правфонд» виділяє, але не всю суму – погоджується надати 1 мільйон 250 тисяч рублів (майже 41 тисячу доларів на той час).

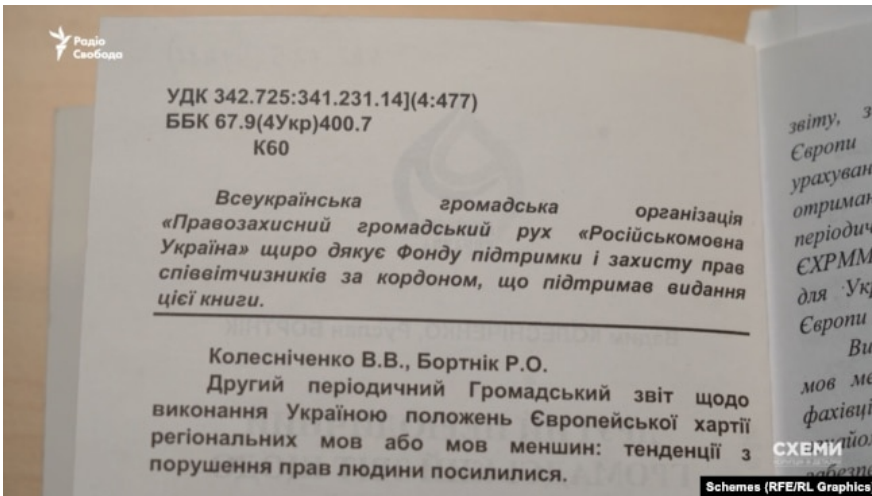
Серед статей витрат: публікація у форматі книги та переклад звіту двома мовами – українською та англійською – гонорари експертам та перекладачам, а також масштабна інформаційна кампанія: сюжети на телебаченні та статті у пресі.

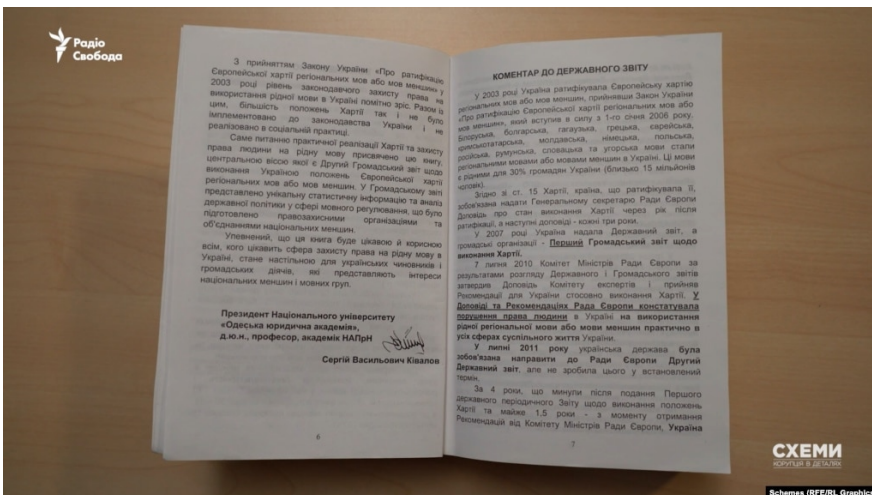
Розіслати книгу планували в українські та європейські бібліотеки. В одній із них «Схеми» і відшукали її примірник.

На першій сторінці – висновок про те, що «порушення прав людини посилюються». На другій – «щира подяка» «Правфонду» за підтримку видання.

Автор вступного слова до звіту – тодішній народний депутат від «Партії регіонів» Сергій Ківалов.

Серед тем, про які в ньому йдеться, – нібито брак російськомовних шкіл в Україні, а також відсутність квот на радіо- та телемовлення російською.

Таблиця 10
про загальну частку державної мови в ефірі
телеорганізації загальнонаціонального мовлення
(з урахуванням субтитрування)

ТРО	Загальна частка державної мови в ефірі ТРО			
	Жовтень 2008	Березень 2009	Березень 2010	Березень 2011
1+1	75,7 %	72,9 %	78,0 %	80,5 %
5 канал	99,1 %	99,0 %	94,0 %	94,5 %
ICTV	70,0 %	68,0 %	77,0 %	84,4 %
ЕРА	100,0 %	98,0 %	100 %	96,9 %
ІНТЕР	64,9 %	61,0 %	67,6 %	81,1 %
М1	100,0 %	100,0 %	100 %	82,5 %
ТРК Україна	61,4 %	55,3 %	52,0 %	95,0 %
Новий канал	71,5 %	74,0 %	72,5 %	92,0 %
Середня частка державної мови в ефірі ТРО	80,3%	78,5%	80,1%	88,3%

Таблиця наочно демонструє тенденцію до збільшення частки української (державної) мови в ефірі телебачення на восьми основних українських каналах (1+1, 5 канал, ICTV, Ера, Інтер, М1, ТРК Україна, Новий канал) згідно з даними

СХЕМИ
Schemes (RFE/RL Graphics)

Цей звіт Колесніченко створював на противагу офіційному. Його країни-підписанти хартії подають на вимогу Ради Європи. Щоб інформувати, чи є прогрес, зокрема, у збереженні мов, що під загрозою зникнення.

СХЕМИ
Schemes (RFE/RL Graphics)

2

ПРЕАМУЛА

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Хартію, вважаючи, що метю Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, зокрема для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхніми спільними надбаннями,

вважаючи, що охорона історичних регіональних мов або мов меншин Європи, деякі з яких знаходяться під загрозою зникнення, є важливою для збереження та розвитку культурного багатства і традицій Європи,

вважаючи, що право на використання регіональної мови або мов меншин у приватному та державному житті є важливим правом відповідно до принципів, проголошених у Міжнародному пакті Організації Об'єднаних Націй про громадянські і політичні права, та відповідно до духу Конвенції Ради Європи про захист прав і свобод мов меншин,

вважаючи роботу, проведеної в рамках НЕСЕ, і зокрема хельсінкської Заключної акції 1975 року та документу Колонскавської зустрічі 1990 року;

підкреслюючи важливість міжкультурного діалогу і багатомовності, а також вважаючи, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин не повинні заважувати офіційним мовам і необхідності вивчати їх,

вважаючи, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин у різних країнах та регіонах Європи є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії та культурного розвитку в рамках національного суверенітету і територіальної цілісності,

вважаючи конкретні умови та історичні традиції різних регіонів європейських держав,

поговорились про таке:

ЧАСТИНА I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1
Визначення

Для цієї Хартії:

СХЕМИ
Schemes (RFE/RL Graphics)

Свою доповідь Україна подала у січні 2012 року. У ній йдеться, що «російська майже витіснила українську в різних сферах життя великих міст, а також була інструментом асиміляції в Радянському Союзі, тому повне виконання хартії, в контексті підтримки російської, може зберегти тоталітарну політику СРСР».

Документи, які відшукали «Схеми», свідчать: для написання альтернативного звіту Москва надавала Колесніченку не лише кошти, а й вказівки, що у ньому писати. Депутату Верховної Ради вони надихали від тодішнього керівника «Правфонду» **Ігоря Паневкіна** особисто.

Він, зокрема, радив зробити англійський переклад звіту, який Колесніченко готував, щоб направити до моніторингового комітету Ради Європи, відмінним від оригіналу. Змінити тези так, щоб українській владі не було так легко їх спростувати. Наприклад, вилучити твердження про те, що Україна взагалі жодним чином не намагалася виконати положення «Європейської хартії».

Радіо Свобода

Re[2]: your mail

Ігорь Паневкин <stafund2012@mail.ru>
Кому: Russian-speaking Ukraine

Уважаемые друзья. Фонд исходит из того, что на Украине достаточно людей, способных сделать грамотный перевод на английский язык. Нами имелось в виду, что при переводе можно было бы скорректировать некоторые достаточно резкие и легко отбываемые оценки деятельности правительства Украины (например, что Закон о ратификации Хартии противоречит Конституции Украины либо, что нет оснований говорить, будто Украина каким-либо образом пыталась имплементировать положения Хартии во внутреннее законодательство) и т.д. С наилучшими пожеланиями, И.Паневкин

Уважаемые друзья. Фонд исходит из того, что на Украине достаточно людей, способных сделать грамотный перевод на английский язык. Нами имелось в виду, что при переводе можно было бы скорректировать некоторые достаточно резкие и легко отбываемые оценки деятельности правительства Украины (например, что Закон о ратификации Хартии противоречит Конституции Украины либо, что нет оснований говорить, будто Украина каким-либо образом пыталась имплементировать положения Хартии во внутреннее законодательство) и т.д. С наилучшими пожеланиями, И.Паневкин

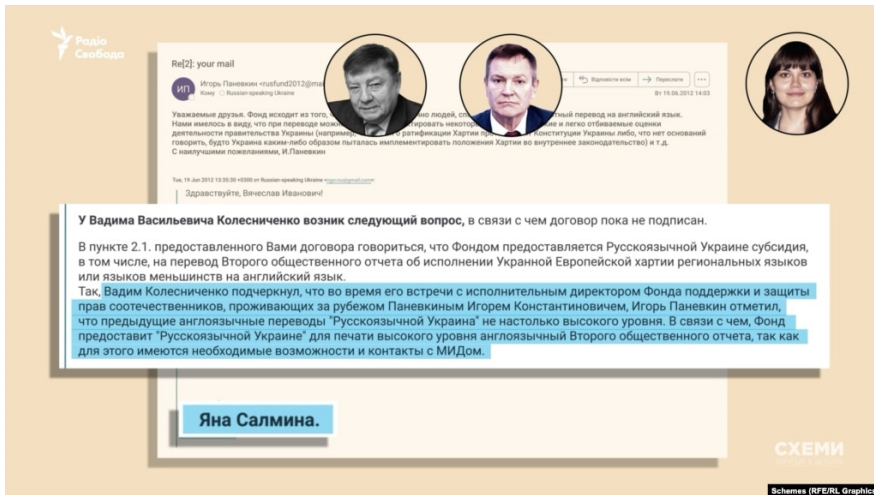
Позтому, сообщите как поступать - Фонд берёт на себя обязательства по подготовке англоязычного перевода Второго общественного отчета, в Русскоязычной Украине - перевод на украинский, печать обеих переводов и распространение, ИЛИ же Русскоязычная Украина делает англоязычный перевод и все остальные обязательства, указанные в п.2.1. договора.

С уважением,
Лия Салмина.

СХЕМИ
Schemes (RFE/RL Graphics)

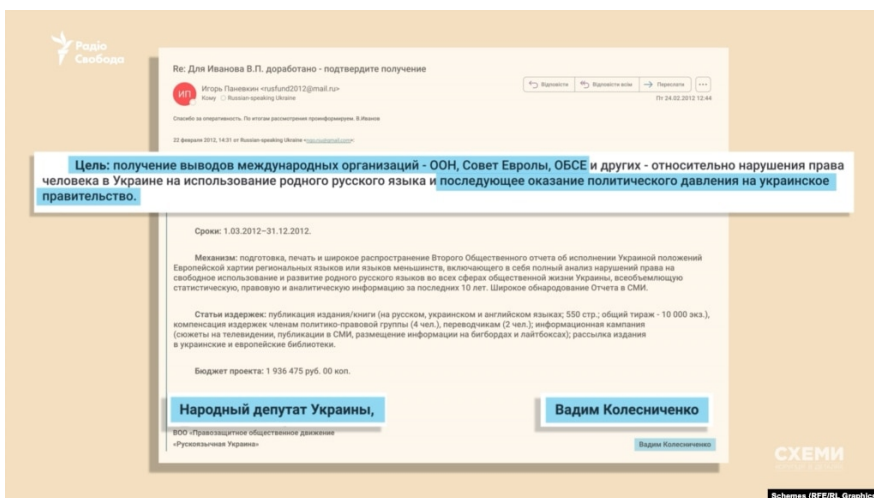
Поради тодішнього керівника «Правфонду» Ігоря Паневкіна Листування торкалося й інших організаційних питань. Помічниця нардепа Колесніченка **Яна Салміна**, наприклад, просила очільника «Правфонду» роз'яснити, чи їм самим перекладати звіт, чи перекладача їм нададуть завдяки можливостям і контактам російського Міністерства закордонних справ – співзасновника

«Правфонду».

Адже про це, як у своєму листі писала помічниця, начебто казав Паневкін під час особистої зустрічі з Колесніченком.

В одному зі своїх листів до очільника «Правфонду» Колесніченко прямо вказав мету цього звіту – політичний тиск на українську владу.

На одній з тодішніх пресконференцій Колесніченко повідомив про намір направити звіт до моніторингового комітету європейської інституції: «Правозахисний рух «Російськомовна Україна» свою доповідь фактично підготував. Ми його підписуємо та відправляємо в Раду Європи».

Саме через цю громадську організацію, яку він сам і очолював, Колесніченко укладав угоди з «Правфондом».

Правозащитное общественное движение «Русскоязычная Украина» (Facebook)

Вадим Колесніченко на тлі банера «Російськомовної України»

Тоді ж на сайті цього російського держфонду з'являється інформація: Вадим Колесніченко зустрівся з експертами Ради Європи, які проводять моніторинг виконання країнами положень хартії. Не сам. Разом із своїми помічниками – помічниками депутата: Яною Салміною, тодішньою юристкою «Російськомовної України», та **Русланом Бортніком**, очільником організації «Спільна мета».

Обоє фігурують у заявці на отримання російських коштів для створення звіту: Салміна, як юристка, відповідальна за правові консультації, а Бортнік, як заступник керівника проекту, який опікується підготовкою і друком документа. Салміна тепер працює головною науковою консультанткою у Верховній Раді, тоді як Бортнік очолює власну політичну школу та аналітичний центр і веде YouTube-канал.

IV. Информация об основных исполнителях проекта

Ф.И.О.	Должность в проекте	Обязанности	Место работы, занимаемая должность
Колесниченко Вадим Васильевич	Руководитель проекта	Ответственный за плановое использование субсидии	ВОО «Правозащитное общественное движение «Русскоязычная Украина», Председатель Совета организации
Бортник Руслан Олегович	Заместитель руководителя проекта, эксперт в сфере прав человека	Ответственный за подготовку и печать Второго Общественного отчета об исполнении Украиной положений Европейской хартии региональных языков или языков меньшинств	ВОО «Правозащитная организация «Общая Цель», Глава
Голембовская Анна Игоревна	Помощник руководителя проекта	Ответственная за широкое распространение и широкое освещение в СМИ Второго Общественного отчета об исполнении Украиной положений Европейской хартии региональных языков или языков меньшинств	ВОО «Правозащитное общественное движение «Русскоязычная Украина», заместитель председателя Совета организации
Салмина Яна	Юрист	Правовые консультации, юридическое обслуживание проекта	ВОО «Правозащитное общественное движение «Русскоязычная Украина», переводчик

СХЕМИ

Schemas (RFE/RL Graphics)

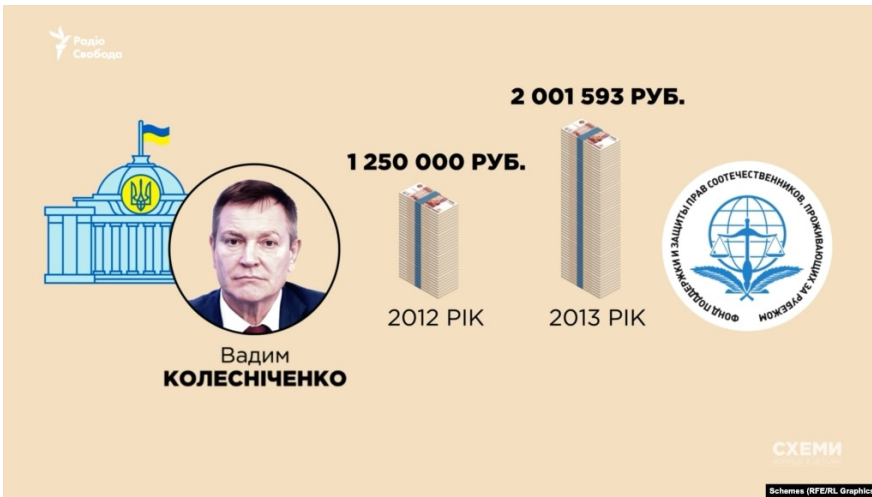
Звіт Колесніченко зрештою опублікував у співавторстві з Бортніком.

«Я ніколи не супроводжував ніяких народних депутатів. Іноді вони нас супроводжували. Це була наша незалежна завжди робота. Я ніколи не отримував жодних російських грошей, і про це засвідчив на поліграфі. На офіційному поліграфі. Я отримував лише заробітну плату помічника-консультанта народного депутата. Про жодне російське фінансування будь-якої його роботи взагалі я не знав», – зазначив Бортнік у коментарі «Схемам».

«Схеми» звернулися по коментар і до Яни Салміної. Втім, на запитання, які редакція надіслала до апарату Верховної Ради, де вона працює, Салміна не відповіла.

Посилення співпраці з Москвою

З часом фінансова співпраця регіонала Колесніченка з Москвою лише зростає. У 2013 році народному депутату України з російського «Правфонду» виділяють вже два мільйони рублів (близько 66 тисяч доларів).

Показово, що в угоді про надання гранту зазначено: кореспонденцію Колесніченку з Москви потрібно надсилати просто на адресу Верховної Ради, де він тоді працював, але відомості про проект – тримати в таємниці.

Його суть полягала у виданні брошури «для російських співвітчизників» в Україні з інструкціями, як застосовувати мовний закон, який тоді тільки ухвалили, використовуючи російську в діловодстві, судах та освіті замість української.

ФОРМУЛЯР ЗАЯВКИ на предоставление юридическому лицу субсидии Фонда поддержки и защиты прав соотечественников, проживающих за рубежом.

1. Общая информация о проекте

2. Ожидаемые результаты

4. Наработка рекламных проспектов (дата начала – дата окончания)	1 апреля 2013 г. – 31 августа 2013 г.	- распространение издания в украинских органах власти, представительствах международных организаций, центральных библиотеках, воспитательных и образовательных заведениях, общественных организациях и представительствах в регионах Украины,
5. Полная стоимость проекта	2 004 803,75 руб.	- оказание методической и правовой помощи в реализации положений закона.
6. Сумма запрашиваемого финансирования	2 001 593,00 руб.	
7. Сумма софинансирования	3 210,75 руб.	
8. Юридическое и (или) физическое лицо, организующее логичное участие в финансировании проекта, из организационно-правовой статус	—	

Информирование граждан о правах на использование родного русского языка, предоставляемых новым законом Украины N5029-VI "Об основах государственной языковой политики", инструктирование и обучение их

СХЕМИ

Schemes (RFE/RL Graphics)

- массовая (15 тыс. экз.) печать и распространение текста Закона Украины «Об основах государственной языковой политики» и инструкции (комментария) по его применению на русском языке,

Поширювати профінансовану російським фондом брошуру мали серед українських державних органів та міжнародних організацій.

А також – презентувати для громадськості у Києві в пресцентрі інформаційного агентства УНІАН.

ФОРМУЛЯР ЗАЯВКИ на предоставление юридическому лицу субсидии Фонда поддержки и защиты прав соотечественников, проживающих за рубежом.

1. Общая информация о проекте

2. Ожидаемые результаты

1. Полное наименование юридического лица - заявителя субсидии	Украинская общественная организация «Русскоязычная Украина»	
2. Организационно-правовой статус заявителя	Украинская общественная организация	

3. Срок и этапы реализации проекта

Инструкция к языковому закону будет готовиться в режиме постоянного диалога с авторами Закона «Об основах государственной языковой политики», с членами авторского коллектива, экспертами, юристами. Главной дискуссионной площадкой станет функционирующий

СХЕМИ

Schemes (RFE/RL Graphics)

законодательством Украины» станет проведение пресс-конференции, которая состоится в информационном агентстве «УНИАН» в Киеве в мае 2013 года. Главными спикерами на пресс-конференции выступят соавторы Закона Украины «Об основах государственной языковой политики» Вадим Колесниченко и Сергей Кивалов. К участию в мероприятии будут

Відповідно до грантової заявки, подія мала відбутися у травні 2013-го за участі ще одного співавтора мовного закону – соратника Колесніченка по парламентській фракції «Партії регіонів» Сергія Ківалова.

Проте захід відтермінували, і зрештою замість Ківалова на ньому був Михайло Товт, колишній нардеп та тодішній працівник Академії наук України. Сьогодні у медіа його згадують як конституційного юриста і очільника благодійного фонду «Свялявський меморіальний парк».

Михайло Товт та Вадим Колесніченко під час презентації «Науково-практичного коментаря»

Саме він і був серед авторів профінансованої «Правфондом» брошури про застосування мовного закону. Поряд із Товтом над нею працював **Степан Черничко**, тодішній проректор Закарпатського угорського інституту. Нині – ректор цього навчального закладу і депутат Закарпатської обласної ради від «Партії угорців України».

Степан Черничко

«Можливо, вони були хорошими науковцями, але в даному разі вони діяли як політики, як агенти певних політичних інтересів, як люди, які втілювали порядок денний. В даному разі, який сприяв не тільки угорській меншині, яку вони представляли, а й російській. І не тільки в Угорщині, а й в Росії», – вважає дослідник мовної політики Володимир Кулик.

То що ж це були за інструкції із застосування нового закону про мову?

Автори брошури, наприклад, вказували, що вимога перекладу у Верховній Раді з російської на українську є не обов'язковою, пояснюючи це нібито традиційною українсько-російською двомовністю. А ще заохочували до використання російської у сфері надання послуг. Як приклад, наводили право «офіціанта обслуговувати клієнтів винятково російською, бо відвідувач сам обрав цей заклад».

- **Науково-практичний коментар Черничка було надруковано накладом 15 тисяч примірників, які роздавали безкоштовно. Який вплив він мав, на вашу думку?** – запитав журналіст «Схем» у Павла Гриценка, директора Інституту української мови НАН України.

- Він мав руйнівний вплив, тому що він для того і створювався, щоб руйнувати основи українського центризму в Україні, щоб сформувати якомога ширше коло людей, які не будуть приймати українську ідею, які в Україні будуть налаштовані проти України. Тому що Україна, будуть говорити, – це націоналізм, це «нацизм», це «фашизм», це «бандерівщина» і таке інше.

Павло Гриценко, директор Інституту української мови НАН України

«Схеми» зателефонували Черничку, щоб запитати, як він може пояснити московське фінансування брошури із застосування російської мови в Україні, співавтором якої він виступив.

- **Чи відомо вам, хто профінансував випуск вашого «Науково-практичного коментаря» до «закону Ківалова-Колесніченка»?** – запитав журналіст Черничка.

- Ні.

- **Чи відомо вам, що її фінансував російський державний «Правфонд»?**

- Ні.

- **Чому тоді на першій сторінці вашої книги є подяка цьому російському державному фонду?**

- Треба переглянути книжку, чесно кажучи, не можу і не хочу коментувати. (Згодом у своєму листі до редакції «Схем» Черничко уточнив, що «подяка сформульована не від імені авторів, а від імені окремої організації («Російськомовна Україна» – ред.), і що ця подяка «не є заявою співавторів». Він також зазначив, що його участь мала «виключно науковий характер» та «не може тлумачитися як підтримка будь-яких політичних чи державних інтересів».)

- **Чи поділяєте ви ці погляди і сьогодні?** – запитав журналіст Черничка.

- Це коментарі до на той час чинного закону. В Україні тепер інше законодавство. Інший тепер підхід до мовної політики, формування мовної політики в державі. І, звичайно, історичні події, на жаль, теж. Контекст інший.

- **Ви отримали 5 тисяч гривень, або 19 тисяч рублів. В чиїх інтересах була написана ця книга?**

- Я не пам'ятаю, чи отримав, чи не отримував такі кошти.

Згідно з документами «Правфонду», за написання цих коментарів до брошури її автори і Черничко, і Товт отримали по 5000 гривень (на той час 600 доларів).

Зателефонували «Схеми» й Товту. Він зазначив, що про російське фінансування не знав, але його й не заперечив.

- Чи ви усвідомлювали, що книгу, автором якої ви були, фінансувала Москва, російський державний фонд? – запитав журналіст у Михайла Товта.

- Ні, я не пригадую, хто її фінансував. Я тоді працював у багатьох проєктах.

- Хоча ви і не пригадуєте, що книгу, де ви були автором, фінансував російський державний фонд, утім, якщо відкрити її - на другій сторінці є подяка «Правфонду». Чому, на вашу думку, як автора, вона там з'явилася?

- Я не заперечую, що це фінансувалося тим фондом. Можливо, це вони і фінансували. Не можу вам сказати. Щодо використання в сучасних умовах російської мови в Україні, безумовно, моя позиція змінилася. А в цілому моя позиція щодо повних прав національних меншин, безумовно, не змінилася.

У лютому 2014 року після втечі тодішнього президента **Віктора Януковича** до Росії Верховна Рада України проголосувала за скасування цього мовного закону. Але рішення не набрало чинності, адже тодішній в.о. президента **Олександр Турчинов** відмовився підписувати документ, поки не буде ухвалений новий мовний закон.

Як повідомляли **медіа**, російська мова отримала статус регіональної у 13 із 27 територіальних одиниць України. «Закон Ківалова-Колесніченка» почав витісняти українську мову з теле- та радіомовлення, внаслідок чого деякі українські медіа майже повністю перейшли на російську.

Лише у 2018 році Конституційний суд визнав «мовний закон Ківалова-Колесніченка» неконституційним.

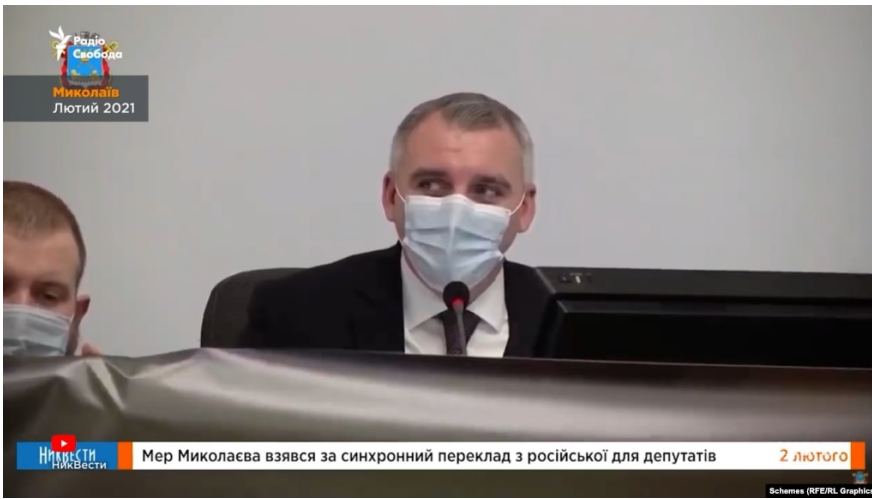
Пікет Конституційного суду України, 23 січня 2018 року

Утім, як встановили «Схеми», його вплив – далекосяжний і відчувається досі.

Відгомін «закону Ківалова-Колесніченка»

Миколаїв. Рік до повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Засідання місцевих депутатів.

Меру міста доводиться самому перекладати виступи тих обранців, які відмовляються говорити українською. Вони з «Опозиційної платформи - За життя», ідеологічної наступниці забороненої «Партії регіонів». Діяльність «ОПЗЖ» також потрапила під заборону – вже після повномасштабного вторгнення.

Засідання Миколаївської міської ради

Хоча «закон Ківалова-Колесніченка» на той час не був чинним уже два роки, у Миколаєві російська мова залишалася регіональною. Місцева рада мала скасувати своє попереднє рішення про надання російській мові цього особливого статусу, але тамтешні депутати все ніяк не могли це зробити – бракувало голосів. Серед тих, хто виступав проти, був депутат **Максим Невінчаний**.

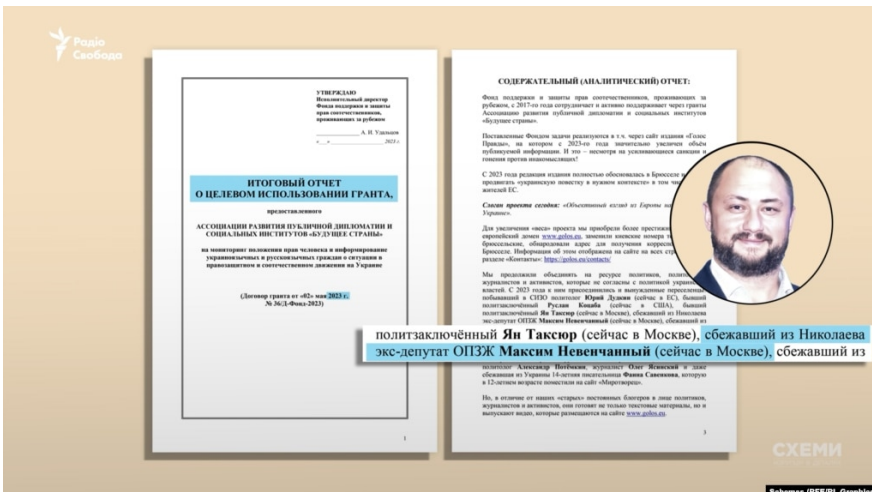

Максим Невінчаний

«Ми розуміємо, що така політична кон'юнктура, такий політичний курс тимчасовий, коли намагаються якимось чином нас відірвати від свого рідного», – обґрунтовував свою позицію Невінчаний.

Влітку 2021 року Миколаївський окружний адмінсуд **скасував** рішення міської ради про надання російській мові статусу регіональної.

Незабаром Невінчаний виїде з України. Після повномасштабного вторгнення в одному зі звітів «Правфонду» за 2023 рік «Схеми» знайшли згадку про нього як «ексдепутата «ОПЗЖ» та втікача з Миколаєва, який зараз перебуває у Москві». Про те, що він втік, пізніше сам Невінчаний зізнається в розмові з російським відеоблогером.

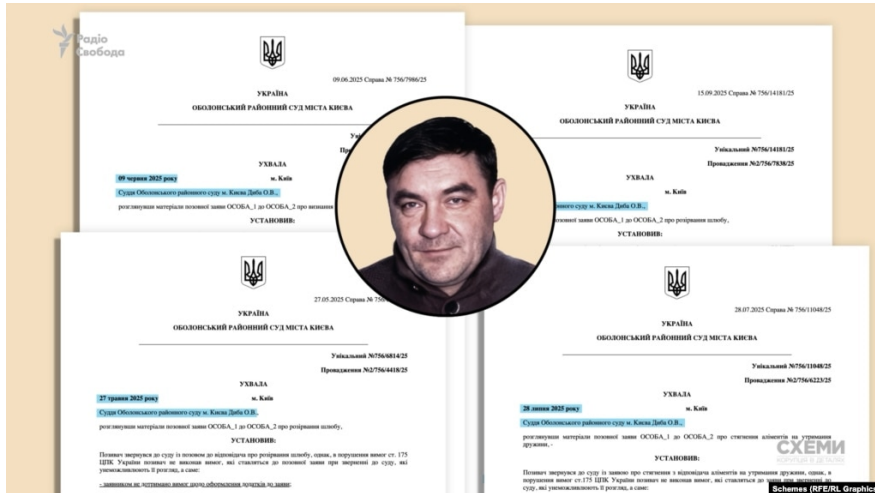

«Абсурд і правова анархія»

«Схеми» також з'ясували, що мовним «законом Ківалова-Колесніченка» досі послуговуються й українські судді. І це вісім років по тому, як його визнали

неконституційним.

Наприклад, суддя Оболонського районного суду Києва **Олексій Диба** цитував закон про засади державної мовної політики – це офіційна назва «закону Ківалова-Колесніченка» – у 2025 році. Як одну з підстав, щоб не розглядати позовну заяву. Таких рішень лише торік у нього було щонайменше чотири.

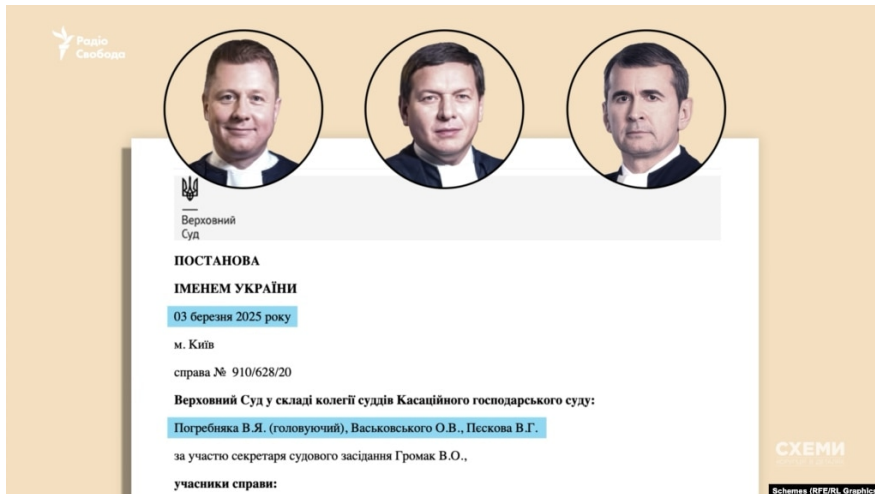
Журналіст «Схеми» відвідав Оболонський райсуд та запитав Олексія Дибу про те, чому в своїх рішеннях він посилається на нечинний закон.

- **Чому ви цитували закон, який визнаний неконституційним?** – запитав журналіст в Олексія Дибі.

- *Якщо була допущена помилка, то можна вирішувати ці питання в процесуальному порядку,* – відповів суддя.

Досі посилаються на нечинний закон судді з різних регіонів – Київщини, Харкова, Херсонщини. Більше того, роблять це навіть судді Верховного суду.

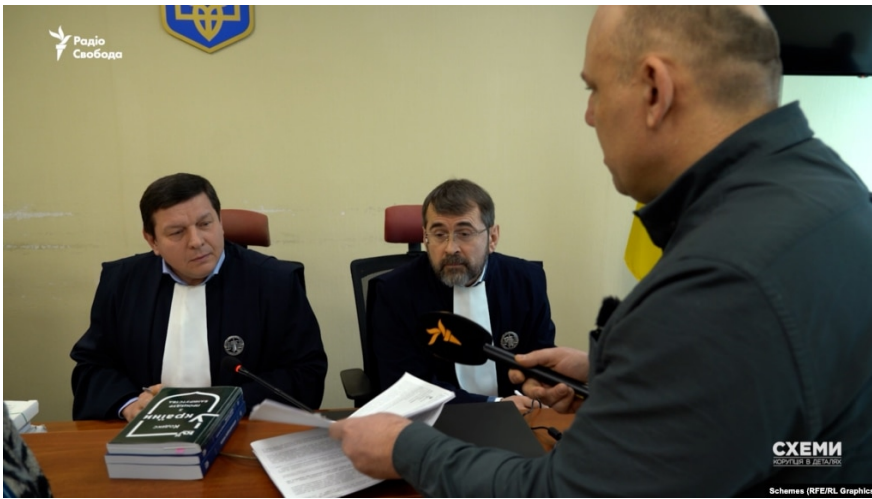
У 2025 році судді **Володимир Погребняк**, **Олег Васьковський**, **Вячеслав Песков** застосували цей «мовний закон» у спорі щодо кредиторських вимог між компаніями на суму понад 2 мільярди гривень.

«Схеми» звернулися до цих суддів у перерві між засіданнями.

- **Як сталося, що ви послуговувалися «законом Ківалова-Колесніченка», який вже вісім років є неконституційним?** – запитав журналіст у Погребняка і Васьковського.

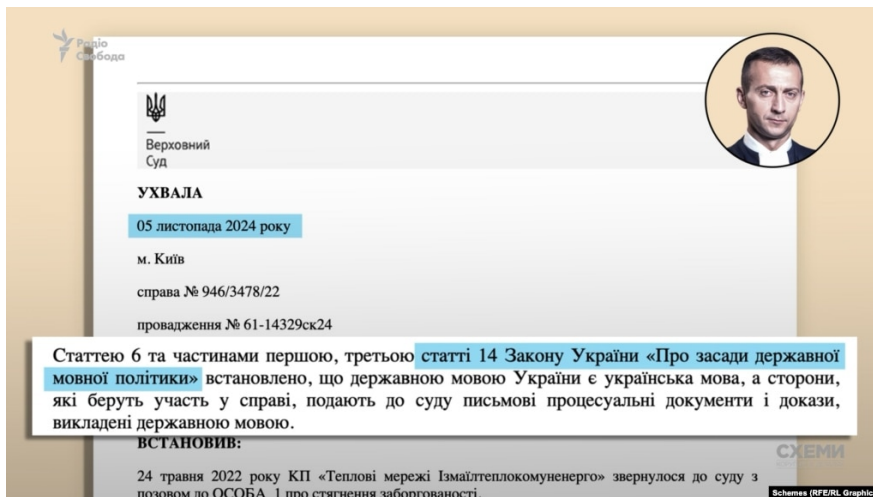
- *Поки що без коментарів,* – відповів суддя Погребняк.

Судді Володимир Погребняк (ліворуч) та Олег Васюковський

Пізніше на запит «Схеми» апарат секретаріату господарської касації інформував, що це була описка і її виправили у новій судовій ухвалі від 26 лютого 2026 року, де замість «закону Ківалова-Колесніченка» процитували вже чинний закон.

Суддя Верховного суду **Євген Синельников** теж використав у своєму рішенні недійсний закон у 2024 році. Цей суддя входить до експертної ради, яка допомагає визначати професійну компетентність кандидатів на суддівські посади.

«Схеми» зателефонували Синельникову.

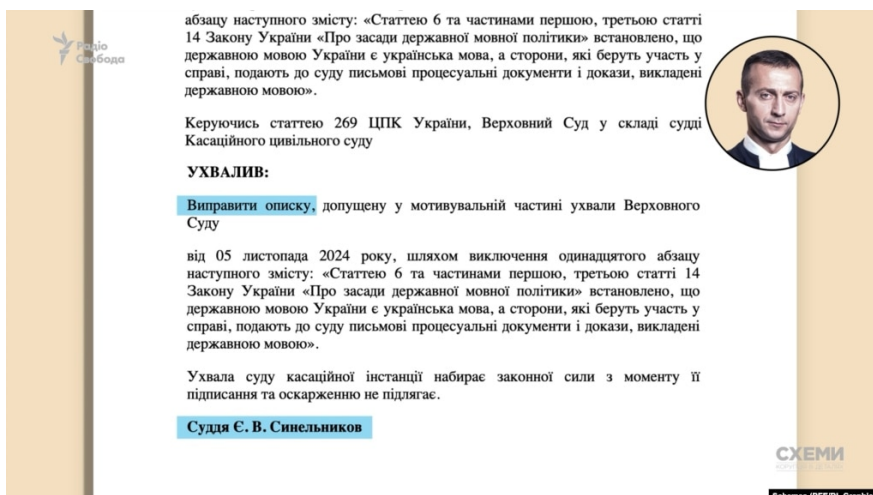
- У вашому рішенні ви згадуєте «закон Ківалова-Колесніченка». А чому ви посилалися на нього? - запитав журналіст у Синельникова.

- Я вам так не можу відповісти. В якому судовому рішенні і коли це відбувалося?

- У 2024 році справа «Теплові мережі Ізмаїлтеплокомуненерго». Ви знаєте про те, що цей закон визнаний неконституційним майже вісім років тому?

- Давайте я уточню.

Невдовзі після запису цієї розмови у Верховному суді письмово повідомили редакцію, що новою судовою ухвалою згадку про «закон Ківалова-Колесніченка» прибрали.

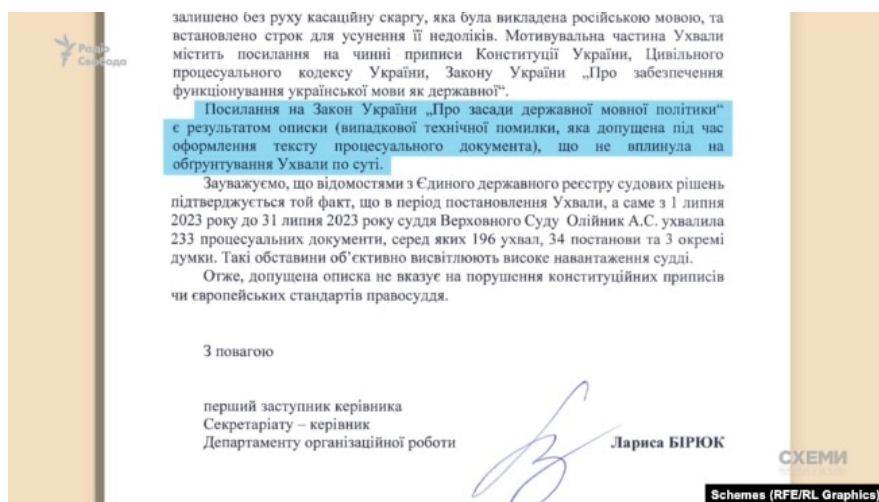
У 2023 році цей закон цитувала й **Алла Олійник**, тодішня суддя Верховного суду. Зараз вона вже у Конституційному суді – тому самому, який визнав закон

депутатів-«регіоналів» про мову неконституційним ще у 2018 році.

Суддя Анна Олійник

«Схеми» запитали суддю Олійник про це рішення. Відповідь на журналістський запит надійшла від секретаріату Конституційного суду. Зазначено, що посилання на «закон Ківалова-Колесніченка» – це описка, і вона не вплинула на обґрунтування судового рішення.

Про використання суддями нечинного мовного закону «Схеми» розпитали **Григорія Усика**. Він – очільник Вищої ради правосуддя, яка має повноваження притягати суддів до дисциплінарної відповідальності.

- Що ви скажете на те, що й досі чимало суддів українських від найнижчої до вищих інстанцій і досі цитують і посилаються на цей закон так, нібито він чинний? – запитав журналіст.

- Чесно кажучи, я у своїй практиці, зокрема, дисциплінарній такого не зустрічав.

- Це було і в 2025 році, причому Верховний суд навіть є, – уточнив журналіст, показуючи документи на підтвердження своїх слів.

- Скоріше всього, це неумисне, помилкове застосування.

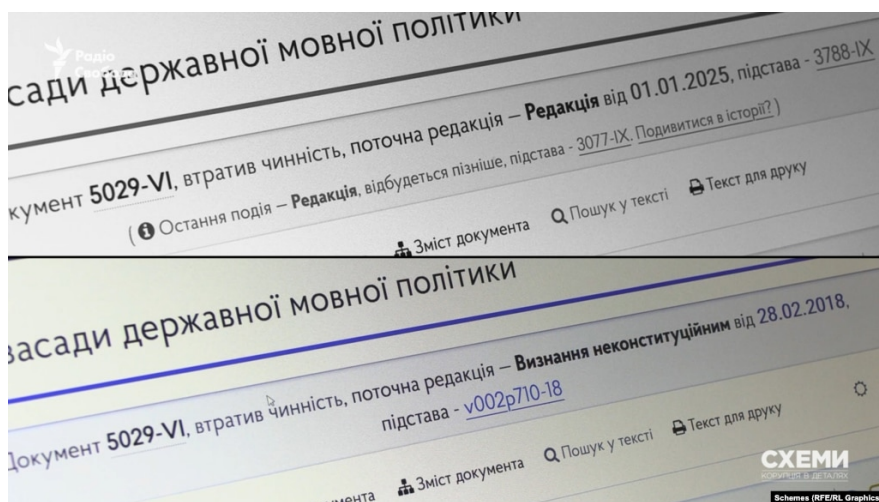
«Схеми» також помітили, що ще на початку березня 2026 року на сайті Верховної Ради редакція цього закону була вказана як поточна. І хоча нижче на сторінці містилася згадка про втрату чинності, у цей закон продовжували вноситися якісь зміни. Останні

– у січні 2025-го. Для порівняння – інший закон «Про всеукраїнський референдум», який теж був визнаний неконституційним того ж року, що і мовний закон – на сайті парламенту на той час вже мав статус «визнання неконституційним».

«Це абсурд, це просто правова анархія. Якщо судді вважають за можливе посылатися на закон, який скасований Конституційним судом, то цих суддів треба негайно гнати», – прокоментував це дослідник мовної політики Володимир Кулик.

«Схеми» звернулися до апарату Верховної Ради з проханням роз'яснити, чому вже вісім років як недійсний закон на офіційному сайті парламенту виглядає як чинний. Втім, відповіді по суті не отримали.

Попри це, статус «закону Ківалова-Колесніченка» на сайті Верховної Ради невдовзі після направлення журналістського запиту змінився.

Тепер там чітко вказано, що закон нечинний.

Що тепер із Ківаловим та Колесніченком?

Відтоді, як «Партія регіонів», яка об'єднувала Ківалова та Колесніченка, розпалася у 2014 році, життя політиків та співавторів мовного закону склалися дуже по-різному.

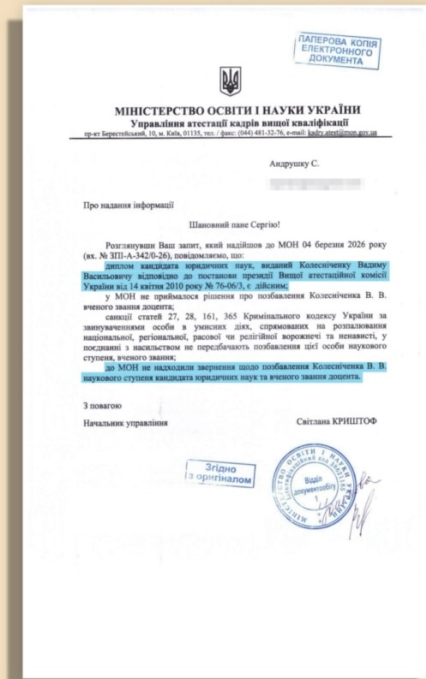
Вадим Колесніченко втік у Росію. Колишній український нардеп тепер перебуває в окупованому Криму, звідки веде телевізійну програму з регулярною критикою української влади.

В Україні та за кордоном він – у розшуку. Півтора року тому його заочно засудили до восьми років в'язниці. Зокрема, за заклики від'єднати Крим від України та приєднати його до Росії. З квітня 2014 року він має російський паспорт – про це «Схеми» дізналися завдяки витoku з російського реєстру нерухомості.

Тодішній народний депутат із фракції Партії регіонів Вадим Колесніченко, один із авторів так званого «мовного закону Ківалова-Колесніченка», в залі засідань парламенту України, 25 травня 2012 року

Із 2021 року Колесніченко – під національними санкціями, накладеними указом президента України. Вони охоплюють різні сфери його життя: від блокування активів до позбавлення держнагород та інших відзнак. Але, як з'ясували «Схеми», у нього залишаються: чинне вчене звання доцента та дійсний диплом кандидата юридичних наук. Звернення щодо позбавлення його цих регалій до Міносвіти не надходили – повідомили там на запит журналістів.

СХЕМИ

Schemas (RFERL, Graphica)

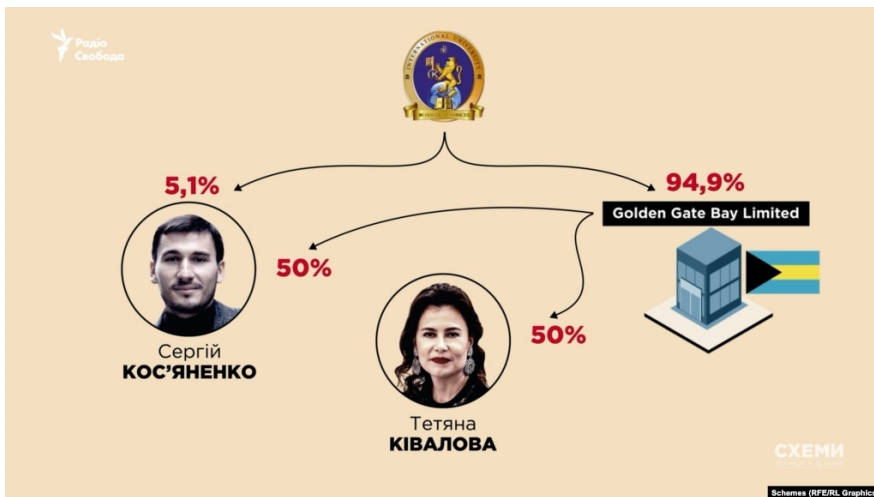
Свою кандидатську про принципи права Європейського Союзу Колесніченко захистив у 2010 році. Російською мовою. В юракадемії, президентом якої був його політичний соратник Сергій Ківалов.

Чим займається Ківалов зараз? Колишній однопартієць Колесніченка і співавтор мовного закону є президентом Національного університету «Одеська юридична академія».

Сергій Ківалов і Нестор Шуфрич під час засідання Верховної Ради України, 12 квітня 2016 року

Він також є президентом зареєстрованого в Одесі Міжнародного університету, бенефіціарами якого є родичі Ківалова.

Серед них – і його онук **Сергій Кос'яненко**. Цього року він разом із Сергієм Ківаловим презентував новий освітній заклад у Лондоні.

Як з'ясували «Схеми», у Великій Британії Кос'яненко є директором у кількох компаніях. Одна із них – **Holland Park Villas Management** – з російським підприємцем **Сергієм Нестеренком**, який ще з 2022 року в Україні перебуває під економічними санкціями.

Left screenshot: **HOLLAND PARK VILLAS MANAGEMENT COMPANY LIMITED**
 Company number 10362948
 Officers: **NESTERENKO, Sergey**
 Role: Director
 Date of birth: June 1965
 Appointed on: 24 March 2025
 Nationality: Maltese
 Country of residence: United Kingdom

Right screenshot: **Підсанкційні суб'єкти**
 Знайдено: 56 суб'єктів
 нестеренко сергій олексійович
 Під санкціями
Нестеренко Сергій Олексійович
 Nesterenko Sergey / Нестеренко Сергей Алексеевич / Нестеренко Сергій Олексійович
 Дата народження: 04.06.1965
 Громадянство: RU
 Документ, що посвідчує особу: Інформація відсутня
 Податковий номер: 77201776
 ID: 18387

Отримавши запит на коментар від «Схем» 27 березня, Кос'яненко того ж дня вийшов з ради директорів. У листі до редакції він зазначив, що компанія є некомерційною, працював він там на громадських засадах, а з Нестеренком ніколи не бачився та будь-яких взаємин не мав.

На сайті Академії правових наук України Сергія Ківалова також згадують як дійсного члена та керівника її Південного регіонального наукового центру. У його публічній біографії перераховуються нагороди, але відсутня згадка про медаль, яку він отримав з рук Путіна за «популяризацію російської мови».

«Схеми» запитали в Ківалова, чому Москва могла розраховувати на нього як на особу, що мала б презентувати книгу, яку фінансував московський держфонд? Як ставиться до підсанкційної особи, з якою в одній раді директорів перебував його онук, з яким він сам має спільні проекти? Та з якою метою їздив до Росії у 2016-му?

Втім, на офіційний запит запитання «Схем», як і численні дзвінки з проханнями про коментар, Ківалов не відповів. Як і Колесніченко.

Чи має сьогодні Сергій Ківалов якийсь вплив на судову гілку влади, крім підготовки

нових кадрів та ведення наукової діяльності в сфері права?

Відомо, що представники Одеської юракадемії брали участь в обранні членів Вищої ради правосуддя, які контролюють роботу суддів. А судді Конституційного суду звертаються до цієї академії за експертизою з тлумачення норм законів щодо відповідності їх Конституції.

Отже, за лаштунками альтернативного офіційному звіту про виконання засад хартії для Ради Європи і просування «мовного закону» народних депутатів Ківалова та Колесніченка стояв російський державний фонд. Чи була це українська мовна політика?

Можна сказати, що це був російський проект з українським обличчям.

Сергій Андрушко, опубліковано у виданні Радіо Свобода / СХЕМИ

На цю тему:

- **Сергей Кивалов: «Підрахуй»**
- **Воры, коррупционеры, украинофобы: депутаты, подписавшие представление в КСУ**
- **Почему «новая власть никого не посадила»**
- **У Лаврова вкрай розлючені скасуванням КСУ ганебного закону Ківалова-Колесніченка**
- **Регіонали, яких оминули санкції Офісу президента (ПЕРЕЛІК)**
- **КС: мовний закон «Ківалова-Колесніченка» - неконституційний**
- **Російські агенти у Верховній Раді України почуваються як вдома**
- **«Троянські коні Кремля» і «мовний закон» Ківалова-Колесніченка**

Share 0

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

Воїни «Альфи» СБУ — ТОП-1 серед підрозділів Сил оборони за результатами бойової роботи у квітні

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com